

Elárverezés előtt Kossuth Lajos ereklyetárgyai

Az aradi és nagyváradi szabadságharci ereklyemuzeum után elvesznek a még megmaradt ereklyék is — Kufárkézbe kerül gróf Kreith Béla ereklyemuzeuma — A hazafiatalanság szelleme pusztulni engedte a nemzeti kincseket

Szeptemberi borus hangulatban most járunk a magyar mult kálváriáján, mélyebb s mélyebbre esett fejjel megyünk a magyar golgota: *október hatodika* felé. Nemcsak a háromszor tagadó, hitehagyott Péter gyávasága kísér, hanem kísér az anyagi csőcselék undorító röheje.

Ez a halál-finálé évtizedek óta erősödött, ez a farizeus-liberális évtizedek óta fenekedhetett: odafönt a koponyák hegyén majd a megrongyolt Krisztus köpönyegét osztják széjjel: nem test már a test, mert megkínózták és meggyötörték, csak a lélek él és hisz a föltámadásban.

Egy sugárkéve kísér: a mult, mely a jövő felé világol, amely elnémitja a kauszal farizeusokat: *a mi országnak mégis eljövend.*

S lehet-e tisztább és világítóbb, mint ennek a nemzetnek a multja, lehet-e nagyobb, mint a mi szabadságharcunk, mely Kossuth Lajosnak, nemzetünk szent váteszének, varázslatára támadt. A farizeusoknak s az élőködőknek rossz szelleme hamisította meg a szabadságharc történelmét, a kétféjű sas karmaiban több, mint négyszáz éven át sinylődő Magyarország hiperlojális hazaárulói egyéni, gyáva érdekből teljessé tették a *Haynau-kultuszt* s elhitették a meggyötört nemzetet, hogy a *dicső és vérbefojtott magyar szabadságharc nem volt egyéb, csak — lázadás!*

A közös hadseregben és a közös katonai iskolákban ezzel a jelzővel tanították a szabadságharcot.

Ruháinkra sorsot vetettek és esontjainkat összetörték.

Az angol Cromwel-forradalom, az amerikai szabadságharc, lengyel szabadságharc, francia forradalom, olasz szabadságharc, bur szabadságharc között ott a tündöklő, dicső 1848—49-es magyar szabadságharc.

A kiegyezés utáni években mesterségesen igyekeztek elhomályosítani a nemzet lelkében a multban lejátszott „lázaszt”. A hatás hamarosan meg is látszott. Nézzük csak meg például, kik jelentek meg az elnyomatás éveiben tartott Hentzi-szobor leleplezésénél. Az ország színe-java ott volt. Ellenben kik voltak ott a kiegyezés után a budavári honvédszobor leleplezésénél? Főuraink és mások közül számtalanok tündöklő távolmaradtak.

A fővárosban és szerte az országban ekkor már a Kossuth eszméivel visszaélő liberális éra uralkodott. Céltalan lett volna itt a nemzeti érzés *fitogtatása*. Mégis voltak fanatikusok, kik soha meg nem alkuvó kitartással, majdnem egészen magukra hagyatva őrizték és óvták a honszerelme hamvadó zsarátokát.

Ki volt gróf Kreith Béla?

Ez a németes nevű gróf Kossuthnak anyai, mint Rákóczinak Mikes.

Édesapját és vele három testvérét a grófi család kitagadta, mert 1848-ban beléptek a honvédseregbe. Az egyik testvér, gróf Kreith József, ki lelkes volt, kegyelem útján, mert eredetileg halálra ítélték, kilenc évi várfogságot szenvedett Kufsteinban. Kegyelmet kapott gróf Kreith Béla édesatyja is, ki a szabadságharcban honvédszázados volt.

Ez a hazaszeretettől áthatott gróf egyetlen fiával, Bélával, nem a szentképet csókolgatta meg, mikor esti imádság után lefeketette, hanem megcsókolgatta vele Kossuth Lajos arcképet, mint szentét.

A szabadságharc csodálatos korszaka ott páráztatta honfivértől nehéz leheletét a kis gróf gyermekkorában, a nagy napok alig néhány léppel enyésztek el még a mulandóságban. A kis gróf ott élte gyermekkorát az aradi golgota bitóinak lábánál, ott szívta be a vértanúk honszerelmétől ihletett levegőt s ebben a vérharmatos párában nőtt fel magyar emberré.

Égész életén át gyűjtötte az 1848—49-i magyar szabadságharcnak és Kossuth Lajosnak szent ereklyéit a legnagyobb munkásság és áldozatok árán, hihetetlen energiával és lelkesültséggel. Báró Helfert József osztrák történész, 48-as gyűjtő, — ki tehát nekünk magyaroknak ellenségünk volt — becsülte meg a legelfogulatlanabbul ezt a gyűjteményt: azt mondta, hogy gazdagságával szinte példátlan a nemzetek szabadságharci gyűjteményei között. Értékét 1898-ban háromszázezer forintba becsülte.

Jellemző reánk, hogy ez a maga nemében páratlan gyűjtemény mennyi meghurcoltatáson ment keresztül.

1891-ben a gróf Kreith-féle 1848—49-i muzeum és a Kossuth-muzeum a fővárosi Vigadóban volt kiállítva. Ezt a muzeumot gróf Kreith 1892-ben a Nemzeti Muzeumnak ajándékozta, — *hol még ma is ládában hever.*

Miután a gyűjtemény a Magyar Nemzeti Muzey tulajdonába került, gróf Kreith Béla abba akarta hagyni a nagy fáradsággal és áldozatokkal járó gyűjtést. Szándékától azonban elterített az a felejtethetlen látogatás, mely életének legünnepebb pillanata volt. Ugyanis 1892-ben meglátogatta Turinóban emigrációban élő Kossuth Lajost és a látogatás varázslatos, leírhatatlan benyomása alatt fogadalmat tett, hogy egész életét a Kossuth-kultusznak szenteli és Kossuth nagy eszméinek lelkes apostola lesz.

„*Ami szabadságharc, jogérés, nemzeti öntudat élt egy ezredéven át a magyarban, az mind egybegyűlelt Kossuth Lajos nagy egyéniségében és példátlan erővel, jenséggel és diadallal sugárzott tekintetében, nemkülönb arcának a szó erejével ható kifejezésében*”, írta gróf Kreith egy memorandumban gróf Apponyi Albertnek, Magyarország későbbi vallás- és közoktatási miniszterének.

E nagy esemény után újra gyűjteni kezdte a szabadságharc ereklyéit és a Kossuth-ereklyéket. Budapest akkori, hazafiasságáról ismert, áldott emlékü polgármestere, Gerlóczy Károly, díjlatlanul kieszközölte a gyűjtemény részére a Városligetben a Gerbeaud-kioszkkal szemben lévő 1885. évi kiállítási műcsarnokot (most fővárosi muzeum). Gerlóczy után azonban a főváros elvette a helyiségeket, éppen a szabadságharc 50 éves jubileuma alkalmával, 1898-ban tették szállástalanná a muzeumot: kidozták az utcára.

Nincs fővegeréklyénk sem Nagy Lajostól, sem Mátyás királytól, de Kossuth Lajostól van

Gerlóczy utóda, Hetta polgármester, egy tanácsnokkal kijött és megtekintette a muzeumot. A muzeumba egyébként más látogató nem jöhetett, mert nem engedték meg, hogy az nyilvános legyen. A főváros óvatos volt, a kegyelet mímelté akkor, amikor szállást adott a műkineseknek, de a hiperlojalitást táplálta ugyanakkor, mikor nem adott a muzeumnak nyilvánossági jogot. Ez a főváros, mely Haynauk, a brestiai hiénának diszpolgárságot adott, félt, hogy a főváros alattvalói hűségét homályosíthatja meg ez a „*rebéllis*” gyűjtemény.

Az új polgármester, midőn a tanácsnokával ott állt a vértanúk és a szabadságharci ereklyék között, így szólt: „*Hát mi van itt olyan értékek, amelyért a fővárosnak érdemes volna egy ilyen helyiséget földáldozni?*”

Erre gróf Kreith haragosan odalépett Kossuth egyik szekrényéhez, kivette belőle Kossuth kalapját és ezt válaszolta:

— *Ez a kalap többet ér az egész Központi Városházánál, mert sem Nagy Lajostól, sem Mátyás királytól nincsen fővegeréklyénk, de Kossuth Lajostól van. Szent István koronáját első, legértékesebb ereklyének tartom, Kossuth Lajos kalapját pedig a másodiknak.*

A két városházi ur fanasalodott képet vágott a gróf szavaira, de a helyiséget mégis elvették. Az akkori sajtó jobbrésze megdöbbenéssel fogadta a székesfőváros ezen barbár intézkedését és felemelte tiltakozó szavát. Hiába volt.

Ekkor még gróf Kreith jobban bírta az anyagiakkal, módjában volt tehát, hogy a muzeumot a hurcolkodás rongálásaitól megkímélje, felajánlotta ingyen a fővárosnak, azzal a feltétellel, hogy ott helyben maradjon a gyűjtemény, — a fővárosnak azonban nem kellett: nem fogadta el a magyar nemzet legszentebb ereklyéit. Erre felajánlotta a muzeumot Wlassics Gyula akkori kultuszminiszternek, aki bár megígérte, hogy megnézi a muzeumot, meg nem tekintette soha. Két nappal a kiköltözés napja előtt, újra a kultuszminiszterhez fordult, aki báró Bánffy Dezső miniszterelnökhöz utasította. Bánffynak sem kellett a muzeum.

Berzeviczy Albert idejében felajánlotta a Nemzeti Muzeumnak. Ott sem kellett.

Mig Goethe a Magyar Tudományos Akadémiában kaphatott szobát, Kossuth ereklyéinek nem jutott föld Magyarországon.

A gyűjtemény nagyrészt el kellett raktározni, míg a másik részével vidéki városokban: Szegeden, Zentán, Nagyváradon stb. tartották kiállítást.

1908-ban a gróf kimerült a hiábavaló küzdésben. Mindenhol elutasítón fogadták. Nem bírta már az anyagiakkal. Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternek írt memorandumban *nyolcezer* forint segélyt kért a muzeum fenntartására. Nem kapta meg. Ugyanakkor Goya Y. Lucientes a XIX. században ötödik rangúnak ismert egy rézkarcaért évi részlet címén kétszázezer koronát kölcsönpénzből fizetett az állam, de a Kossuth-ereklyékre nem volt pénz.

Mark Twain, a híres amerikai író maga is megtekintette a muzeumot és álmélkodott a csodálatos kincsek felett. — Egy amerikai pap ezen emlékek hatása alatt *elájult*. Mikor megkérdezték, mi baja, megrendülve mondta, hogy szíve vérét akasztotta meg ama gaztett, hogy annyi magyar vezért képes volt halálra ítélni egy emberi ábrázatu és Haynau névre haligató hiéna.

Miért kellett gróf Kreith Bélának megőrülnie?

A székesfőváros dugárúként kezelte az ereklyéket, a kormány mostohán bánt vele, mindenhol részvétlenség látszott. Az akkor még javában működő nemzetközi sajtó mesterséges rágalmainak özöne és a esalódások hatása alatt a lánglelkű gróf a Lipótmezőre, majd innen négyévi sinylődés után a dicsőszentmártoni elmegyógyintézet koldus betegek közé került, hol kilehelte hazafiúi lelkét.

Ugyszólván céltalosan tették ki a pusztulásnak a nemzeti ereklyéket: Szénapadláson, pincében, kamrában rejtegette a főváros és a kormány a gyűjteményt: *alkalmazkodniuk kellett a tiltos rendeletekhez, mely a nemzeti kincsek mutogatását nem tűrte.* A szabadkőműves sajtó meg készségesen támogatta a tiltalmat, hisz ez éppen az ő nemzetközi irányukat is szolgálta.

1918-ban megszűnt a kétféjű sas lidérenyomása. Azonban a tartózkodás a gyűjtemény iránt mindvégig megmaradt.

Csáki szalmájává lett a gyűjtemény

A nagyértékű muzeumot, melyet a nemes gróf önzetlenül egész életén át, nehéz anyagi áldozatokkal gyűjtött, egyetlen vagyont képez a gróf özvegyének és két kicsiny fiának Béla és Pál grófoknak.

A sok költözködés alatt azonban nagyrészt ellopták vagy tönkretették a gyűjteménynek. Így többek között elveszett Kossuth turini keménykalapja is. Valószínűleg valamelyik költözködéskor segítő fuvaros emelte el, — gondolván, hogy ez egy egész jó kalap, fejébe nyomta és a jámbor nem is sejtette, hogy Kossuth kalapjában pompázik.

Hosszas hányattatás után a megsejonkított muzeum *Búddra, I. kerület, Attila-utca 39. szám III. emelet 20. számú lakásba* került, hol ma a lakás egy részét, valamint két nagy padlást foglal el.

A grófnő, ki gondok között neveli két árva gyermekét, mindent megtett, hogy a még megmaradt gyűjtemény együtt maradhasson. Kuszák István, az Országos Történelmi Ereklye Muzey ügyvezető-igazgatója közbenjárásával felajánlotta megvételre a kormánynak, illetve a tervbevett parlamenti muzeumnak is, azonban mindenhol elutasító választ kapott. A hazafiasság csak jelszavak patogatásáig terjed s Kossuth apánk szent ereklyéit ma nincs tehetős kéz, mely együtt tarthatná.

Árverezők előtt a muzeum

Utolsó jajsavunkat emeljük fel, mikor figyelmeztetjük az illetékes köröket: ne engedjék prédára széthordani ezeket az ereklyéket. A történelem előtt felelősek azok, akik nem tesznek ennek érdekében semmit, holott tehetnének. Gróf Kreith Béla özvegyének és két gyermekének a még megmaradt muzeum egyetlen vagyona. Megboldogult ura emlékéért tekintik akkor, amikor azon fáradozik, hogy együtt tartassanak az ereklyék, — ám végül a nehéz anyagi gondok miatt még sem lehet más választása, hogy gyermekeit illően és a nagynevű ura szellemében méltóan nevelhesse, *mint a muzeumi értékekben megőrzött vagyont elárvereztesse.*

Mivel az árverés immár csak hetek kérdése, felkerestük gróf Kreith Béla özvegyét, *Dr. Pardy Istvánnét*, az Attila-körút 39. szám alatt lakásán, hogy még talán utoljára együtt lássuk az ereklyéket.

Mig a Nemzeti Muzeyban Kossuthtól alig néhány tárgyat őriznek, itt megtaláltuk, majdnem az egész turini lakás berendezését és a ru-